

БУХГАЛТЕРСЬКА ПРОФЕСІЯ ТА ЇЇ МАЙБУТНЄ

Професія бухгалтера має великий спадок не тільки тому, що вона є однією з найбільш давніх професій, а, головним чином, в силу того, що мистецтво запису і співвідношення вперше знайшло втілення в якості інструменту обліку.

Одним з невід'ємних елементів економіки є розвинута і ефективно організована бухгалтерська справа. Бухгалтери відіграють життєво важливу роль в наданні доказової і правильної інформації, необхідної для прийняття рішень щодо постачання, найму кадрів і використання ресурсів, від чого залежить ефективність ринкової економіки. Це стосується як внутрішніх бухгалтерів, які обслуговують підприємства шляхом надання інформації для прийняття управлінських рішень, так і зовнішніх, однією з основних функцій яких є полегшення функціонування ринку капіталу за рахунок забезпечення достовірності фінансових звітів підприємств. Бухгалтерський облік - це те, що згідно із заданими правилами робить бухгалтер. В основі рахівництва, як вже зазначалось, лежить процедура і саме вона зумовлює всю практичну роботу бухгалтера. Бути бухгалтером-практиком - означає володіти цією процедурою, вміти за її допомогою вирішувати облікові задачі, тобто реєструвати факти господарського життя, відображати господарські процеси і керувати ними. Облікова процедура дозволяє замість дійсних об'єктів працювати з їх символічними зображеннями так само, як людина замість огляду місцевості вивчає її карту.

Традиційно, саме головний бухгалтер несе юридичну і моральну відповідальність за законність та ефективність використання фінансових і матеріальних ресурсів підприємства, господарських операцій, що здійснюються. За ним зберігається правило другого підпису, яке закріплює контрольні функції бухгалтерії. Однак, справжній престиж професії визначається не формальними правами, а об'єктивними потребами суспільства. В умовах ринкових відносин, заснованих на послідовному застосуванні економічних методів управління, підвищуються вимоги до інформаційного забезпечення і підсилюються управлінські аспекти обліку. Бухгалтер сьогодення повинен володіти не тільки новими методами роботи, але й новими уявленнями про ту систему управління, в рамках якої вони повинні застосовуватись. В останній час попит на бухгалтерські послуги різко збільшився, але й змінилися вимоги до їх якості. В той же час зміна статусу бухгалтера в нових умовах діяльності дає йому й нову альтернативу. Формування ринку бухгалтерських послуг здійснюється двома шляхами. З одного боку, аудиторська фірма надає консультативну допомогу з питань обліку, з іншого - гостро постає проблема залучення кваліфікованого бухгалтера на контрактній або постійній основі.

В умовах господарської самостійності підприємств значення бухгалтерської служби та облікової інформації різко підвищується. Нова система повинна спрямовувати управлінців на правильний шлях. Наприклад, вона не повинна допустити помилки, що вкладати кошти в обладнання вигідніше, ніж у програмне забезпечення або на підготовку кадрів. Адже ця «вигода» буде явною тільки тому, що вартість техніки розподіляється рівномірно за бухгалтерськими рахунками протягом кількох років, а інвестиції в людський капітал негайно знизять поточний рівень рентабельності виробництва.

Ведення бізнесу в ринкових умовах висуває підвищені вимоги і до якості інформації, яка повинна бути пристосована до запитів користувачів, вирішення їх проблем. Завдання бухгалтера або бухгалтерської служби полягає у формуванні якісної, достовірної і повної інформації про ведення господарської діяльності та її результати, її правильне використання дозволить зробити оптимальними управлінські та фінансові рішення. Неточності, помилки, несвоєчасність подання інформації можуть не лише завдати збитків, але й призвести до банкрутства підприємства. Високий ступінь залежності від якості бухгалтерської інформації для прийняття управлінських і фінансових рішень визначає роль бухгалтера в процесі розвитку бізнесу в будь-якій сфері діяльності будь-якої країни.

Бухгалтерський облік є одним з найбільш очевидних «вузьких місць» в системі, яке може уповільнити розвиток економіки. Тому у всіх європейських країнах висловлюється загальна думка про те, що країнам з перехідною економікою, необхідно в короткі строки забезпечити наявність бухгалтерів, які зможуть обслуговувати ринкову економіку і які здатні приймати рішення на підставі глибокого розуміння основних економічних принципів.

В Україні сьогодні престиж бухгалтерської професії на порядок вищий в порівнянні з образом бухгалтера минулих років. Тоді його діяльність обмежувалась, як правило, обліком витрат, калькуляцією собівартості, контролем за зберіганням соціалістичної власності і визначенням ступеню виконання планових показників. Поняття прибутку, збитку, втраченої користі та багато інших мали переважно абстрактний характер. Зараз ці поняття наповнені реальним змістом і для власників фірм, і для бухгалтерів. Більшість тих, хто вирішує присвятити себе господарській діяльності, віддає перевагу не абстрактно-економічній, а бухгалтерській або управлінській освіті. Бухгалтерська професія суттєво помолодшала. Завжди є актуальним в будь-якій сфері діяльності питання професіоналізму. В умовах ринку професіоналізм в роботі є головним критерієм, що визначає корисність кожного працівника, його

цінність для підприємства. Критерії професійного рівня бухгалтера могли б бути закріплені у спеціальному положенні «Про професійний рівень бухгалтера», затвердженому Мінфіном України.

Такими критеріями можуть стати: отримана освіта, стаж роботи за спеціальністю, професійні знання (рівень яких перевіряється спеціальним письмовим тестуванням, яке може проводитись у встановленому порядку, наприклад, один раз в 5 років), здатність до аналітичної роботи, сприйняття нових знань, що також перевіряється спеціальним тестуванням; вмінням працювати на комп'ютері, інші критерії.

Головною рисою бухгалтера сьогодні є можливість забезпечення максимальної достовірності бухгалтерського обліку, що потребує вміння використовувати різні облікові методи. Наприклад, при низькому рівні інфляції бухгалтери західних фірм дотримуються принципу консерватизму, згідно з яким ринкова вартість активів (так само, як і витрат виробництва) може бути використана в калькуляціях собівартості продукції лише в тому випадку, якщо вона була нижча первісної вартості цих активів. В умовах високого рівня інфляції використовується інший метод, при якому вартість активів визначається з врахуванням ринкової ціни тих елементів капіталу, якими можна замінити ті, що вибувають. Цей метод переважає у всіх капіталомістких галузях промисловості, він дозволяє при визначенні суми прибутку більш точно обліковувати витрати на утримання та заміну застарілого устаткування. Отже, бухгалтер повинен вміти швидко пристосовуватись до змін в економічному житті країни.

Таким чином, в наші дні імідж бухгалтера - це імідж освіченої, компетентної людини, зі спеціальністю, що відповідає вимогам суспільства. Сучасний бухгалтер – це комунікабельний, здатний до продуктивного ділового спілкування спеціаліст, який розбирається в питаннях, що більшості людей здається «китайською грамотою», чимось недоступним і недосяжним.

Вимоги, висунуті до облікової професії, досить високі. У бухгалтера повинен бути «сильний розум, послідовні практичні цілі». Гете вважав, що такий розум – «кращий розум на землі». Аристотель зазначав, що «розум полягає не тільки в знаннях, але й в умінні застосовувати знання на практиці». Облікова професія – справа високоінтелектуальних людей, які володіють здібностями, що перевищують рівень звичайного підприємця.

В бухгалтерській етиці як в формі суспільної свідомості, обумовленій соціально-економічними особливостями розвитку, як і в самій обліковій інформації, тісно пов'язані різноманітні і часто суперечливі інтереси численних учасників господарської діяльності. Задоволення запитів всіх учасників, підбір інформації, її інтерпретація і надання залежать від досвіду бухгалтера, його вміння акцентувати увагу керівництва на певних аспектах з метою прийняття оптимального управлінського рішення. В цьому світлі сучасні етичні норми потребують, щоб бухгалтер був не просто збирачем і обробником інформації, але й її першим тлумачником, аналітиком, який веде постійний пошук і мобілізацію резервів підвищення ефективності господарської діяльності свого підприємства, активним учасником управлінського процесу.

Сьогодні імідж бухгалтера пов'язаний також з уявленням про активну ділянку управлінського процесу, яке визнає, що для успішного управління важливе значення має виховання у службовців дисципліни та відданості справам фірми. В інтересах своєї фірми бухгалтер може ініціювати прийняття зведень внутрішніх правил - кодексу ділової етики, положення якого повинні розповсюджуватись на всіх співробітників. В цьому документі можна зафіксувати конкретні вимоги та заборони. Здебільшого, доцільно зазначити, що службовці повинні виступати як уособлення фірми та діяти в її інтересах.